

Sygn. akt SDI 25/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant : Anna Kuras

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury adwokata Jerzego Zielaka

w sprawie adwokata **T. Z.**

obwinionego w postępowaniu dyscyplinarnym o popełnienie czynu określonego w art. 80 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze w zw. z § 65 ust. 2 w zw. z § 8 i § 50 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 27 września 2012 r.

kasacji, wniesionej przez obrońcę obwinionego

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 3 grudnia 2011 r., częściowo zmieniającego orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej z dnia 23 lutego 2011 r.,

1) uchyla zaskarżone orzeczenie oraz orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w /.../ z dnia 23 lutego 2011 r., i uniewinnia obwinionego T. Z. od popełnienia przypisanego mu przewinienia zawodowego;

2) kosztami postępowania obciąża:

- w zakresie postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Adwokatury oraz Sądem Dyscyplinarnym Izby Adwokackiej w /.../ - właściwe organy samorządu adwokackiego,
- w zakresie postępowania kasacyjnego - Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Adwokat T. Z. został obwiniony o to, że w okresie od 26 marca 2008 r. do 23 listopada 2009 r., nie uiścił kwoty 3.378 zł na rzecz Izby Adwokackiej tytułem pierwszej składki izbowej, tj. o przewinienie z art. 80 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze (tekst jednolity: Dz. U. 2009 Nr 146 poz. 1188) w związku z § 65 uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej nr 2/XVIII/98 - ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej nr 32/2005 z 19 dnia listopada 2005 r. oraz uchwałami Naczelnej Rady Adwokackiej nr 33/2011 – 54/2011 z dnia 19 listopada 2011 r. Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) (tekst jednolity: uchwała NRA nr 52/2011 z 19 listopada 2011 r.).

Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w /.../ uznał obwinionego za winnego zarzucanego mu czynu i wymierzył mu karę 1 (jednego) roku zawieszenia w czynnościach zawodowych oraz zakaz wykonywania patronatu na czas 5 (pięciu) lat i obciążył kosztami postępowania dyscyplinarnego.

Od powyższego orzeczenia odwołanie wniósł obrońca obwinionego, zaskarżając je w całości.

Rozpatrzywszy to odwołanie na rozprawie w dniu 25 września 2010 r. Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury zaskarżone orzeczenie uchylił i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Dyscyplinarnemu Izby Adwokackiej. Wyższy Sąd Dyscyplinarny stwierdził, że w aktach sprawy brak jest treści uchwały zgromadzenia Izby Adwokackiej, która ustanowiła obowiązek zapłaty tzw. „pierwszej składki izbowej” i że w ten sposób nie doszło do prawidłowego ustalenia kiedy i w jaki sposób obowiązek uiszczenia „pierwszej składki izbowej” powstał po stronie obwinionego. Wyższy Sąd Dyscyplinarny przychylił się do stanowiska skarżącego w zakresie naruszenia art. 333 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy - Prawo o adwokaturze przez Sąd Dyscyplinarny, a zatem zaistnienia braków w zakresie ustalenia podstaw faktycznych oskarżenia. Zdaniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego brak uchwały zgromadzenia Izby Adwokackiej w /.../ sprawił, że nie wiadomo czy i do czego zobowiązany był obwiniony, jak również, że nie było

żadnej informacji o tym, czy i w jakim trybie obwiniony dowiedział się o obowiązku zapłaty tej „składki”. Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał, że w tej sytuacji przedwczesne byłoby rozpatrywanie pozostałych zarzutów odwołania, a wystarczające do rozstrzygnięcia sprawy na tym etapie było rozważenie jednego tylko zarzutu odwołania. Stosownie do art. 436 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy- Prawo o adwokaturze Wyższy Sąd Dyscyplinarny ograniczył zatem rozpoznanie środka odwoławczego tylko do tego uchybienia podniesionego przez stronę, gdyż rozpoznanie w tym zakresie było wystarczające do wydania orzeczenia. Jednocześnie Wyższy Sąd Dyscyplinarny wskazał, że przy ponownym rozpatrzeniu sprawy, po ustaleniu treści i obowiązywania uchwały zgromadzenia Izby Adwokackiej w /.../, o której mowa w zarzucie, Sąd Dyscyplinarny powinien przeanalizować treść uchwały w kontekście art. 40 pkt 3 ustawy- Prawo o adwokaturze oraz sprawdzić i rozważyć czy i w jakim zakresie uchwała obowiązywała w stosunku do obwinionego oraz w jaki sposób dowiedział się on/mógł się dowiedzieć o jej treści, jak również, czy i w jakiej formie był on wzywany do zapłaty „pierwszej składki izbowej”.

Po ponownym przeprowadzeniu postępowania Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej orzeczeniem z dnia 23 lutego 2011 r. ponownie uznał obwinionego winnym zarzucanego mu czynu i ponownie wymierzył mu karę 1 (jednego) roku zawieszenia w czynnościach zawodowych oraz zakazu wykonywania patronatu na czas 5 (pięciu) lat.

Od tego orzeczenia obrońca obwinionego wniósł odwołanie, zaskarżając je w całości na korzyść obwinionego.

Orzeczeniem z dnia 3 grudnia 2011 r., Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury zmienił zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej kary w ten sposób, że za przypisany czyn, na podstawie art. 81 ust. 1 pkt 2 Prawa o adwokaturze, wymierzył obwinionemu karę nagany oraz obciążył obwinionego kosztami postępowania dyscyplinarnego za II instancję.

Od tego orzeczenia kasację, w całości na korzyść obwinionego, wniósł obrońca obwinionego. W kasacji podniósł on następujące zarzuty:

1. „rażące naruszenie art. 350 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r. ustawy- Prawo o adwokaturze poprzez nie wydanie pisemnego zarządzenia, w którym Prezes Sądu I instancji wyznaczyłby rozprawę główną i dokonał innych czynności wskazanych w zaskarżonym

przepisie, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia z uwagi na braki formalne aktu oskarżenia jak w zarzucie 5, oraz prowadzenie postępowania jak w zarzucie 3, naruszenie to skutkowało przyjęciem przez Sąd aktu oskarżenia i wyznaczenia składu orzekającego, który winien się wyłączyć od prowadzenia sprawy”,

2. „rażące naruszenie art. 351 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze poprzez nieprowadzenie jawnej dla stron listy sędziów, których wyznacza się w kolejności do poszczególnych spraw w ten sposób, aby kolejność tą można było zweryfikować w sposób nie budzący wątpliwości co do jej zachowania, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia, z uwagi na zachowanie się przewodniczącego składu Sądu I instancji na pierwsze rozprawie jak w zarzucie 3, oraz wydanie wyroku przez sędziego podlegającego wyłączeniu”,
3. „rażące naruszenie art. 143 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze poprzez oddalenie przez Sąd wniosku o zaprotokołowanie zachowania przewodniczącego Sądu I instancji adw. R. M. na pierwszej rozprawie w dniu 18 stycznia 2011 roku, na której Przewodniczący nakłaniał obwinionego do przedłożenie "dowodu z kasy", tj. dowodu uiszczenia przedmiotowej składki, które wskazywało na brak zainteresowania sądu materialnoprawnymi podstawami oskarżenia i z góry przesądzało o tym, że zdaniem sądu tzn. pierwsza składna izbowa jest należna a obwiniony winien ją zapłacić, co skutkowało wydaniem wyroku skazującego”,
4. „rażące naruszenie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze, poprzez niewyłączenie się Przewodniczącego i członków składu Sadu I instancji od rozpoznawania sprawy po ujawnieniu okoliczności wskazujących wprost na brak bezstronności w przedmiotowej sprawie poprzez niezaprotokołowane zachowania Przewodniczącego polegające na tym, że nakłania obwinionego do okazania dowodu opłacenia pierwszej składki korporacyjnej, co ewidentnie wskazuje na fakt, iż bez względu na wynik postępowania dowodowego Sąd był już na tym etapie przekonany o winie obwinionego w przedmiotowej sprawie, a żaden z członków składu nie złożył w/w wniosku co jest konsekwencją oddalenia przez pełen skład

Sądu wniosku o uzupełnienie protokołu, co skutkuje brakiem możliwości udowodnienia zachowania przewodniczącego przez obwinionego”,

5. „rażące naruszenie art. 333 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze poprzez brak zamieszczenia w akcie oskarżenia jakichkolwiek dowodów na okoliczność popełnienia przez obwinionego zarzucanego mu czynu, co spowodowało niemożliwym polemikę ze stawianymi zarzutami i pozbawiło możliwości obrony swoich praw przez obwinionego oraz doprowadziło do rozpoznania sprawy na podstawie niedopuszczalnego formalnie aktu oskarżenia zawierającego istotne braki”,
6. „rażące naruszenie art. 345 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze, poprzez niezwrócenie Rzecznikowi Dyscyplinarnemu akt sprawy w sytuacji gdy okoliczności wskazują na istotne braki postępowania przygotowawczego, zwłaszcza na potrzebę poszukiwania dowodów, co doprowadziło do skazania obwinionego na podstawie aktu oskarżenia nie zawierającego dowodów w sprawie”,
7. „rażące naruszenie art. 40 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze poprzez niezwrócenie aktu oskarżenia celem wyłączenia oskarżyciela w osobie adw. D. S. w związku z faktem, że w/w poręczył za obwinionego zapłatę przedmiotowej składki i w związku z wystąpieniem w/w na posiedzeniu ORA zabezpieczonym protokołem z dnia 14 kwietnia 2010 roku, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez wniesienie aktu oskarżenia z brakami jak w zarzutach 4, 5 i 6, oraz wywołało skutki opisane w tych zarzutach”,
8. „rażące naruszenie art. 442 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze, poprzez niewykonanie żadnego wskazania Wyższego Sądu Dyscyplinarnego oraz naruszenie art. 7 k.p.k. poprzez przekroczenie zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego w dokonaniu ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na przyjęciu, że istnieje uchwała nakładająca obowiązek uiszczenia tzw. pierwszej składki izbowej w sytuacji gdy w aktach sprawy znajduje się jej kopia poświadczona <<za zgodność>>, przy braku wskazania za zgodność, (...) przy jednoczesnym potwierdzeniu przez osobę nieuprawnioną do dokonywania tego

potwierdzenia, oraz błędnym ustaleniu tj. z naruszeniem reguł logicznego rozumowania (art. 7 k.p.k.), że rzekomo podjęta uchwała została przesłana do Ministra Sprawiedliwości, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez ustalenie, że przedmiotowa uchwała istnieje i obowiązuje obwinionego”,

9. „rażące naruszenie art. 7 k.p.k., skutkujące błędnym ustaleniem dokonany bez uwzględnienia zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego polegające na tym, że nieprawidłowo ustalono jakoby obwiniony miał świadomość uiszczenia tzw. pierwszej składki izbowej oraz naruszenie art. 167 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze poprzez nieprzesłuchanie świadków /.../ – księgowej która rzekomo kilkakrotnie wzywała obwinionego do uiszczenia pierwszej składki izbowej, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez przyjęcie że obwiniony wiedział tj. miał świadomość obowiązku na nim ciążącego”,
10. „rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 42 ust. 1 Konstytucji RP, art 1 § 1 kk w zw. z 65 § Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu poprzez jego błędne zastosowanie polegające na tym, że ustalono, iż niezapłacenie tzw. pierwszej składki izbowej mieści się w pojęciu składka korporacyjna uregulowanym w w/w przepisie, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez przyjęcie, że obwiniony świadomie z sposób zawiniony nie wykonał obowiązku korporacyjnego”,
11. „rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 17 Konstytucji RP, art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, art. 65 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 217 Konstytucji RP i art. 40 pkt 3 ustawy- Prawo o adwokaturze, poprzez wprowadzenie w niniejszym postępowaniu pojęcia „pierwsza składka izbowa” i ustalenie, że wbrew treści w/w przepisów akt niższego rzędu jakim jest uchwała podjęta później niż w/w przepisy, uchyla regulacje zawarte w art. 217 Konstytucji RP i art. 40 pkt 3 ustawy- Prawo o adwokaturze, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez uznanie zachowania obwinionego za zawinione”,
12. „rażące naruszenie prawa materialnego art. 6 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 1 k.k. poprzez przyjęcie, że czynu dokonano w okresie od 26 marca 2008 roku do 23 listopada 2009 roku (...), gdy ostatnim dniem ciążącego na

obwinionym rzekomego obowiązku zapłacenia tzn. "pierwszej składki korporacyjnej" był dzień 26 marca 2008 roku, co ma istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez błędne przyjęcie w nim innego okresu obowiązywania obowiązku ciążącego na obwinionym co ma wpływ na ocenę materialnoprawną karalności czynu”,

13. „rażące naruszenie przepisów prawa procesowego przez Sąd II instancji art. 22 k.p.k. oraz art. 9 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. poprzez pozostawienie bez rozpoznania wniosku o zawieszenie niniejszego postępowania, co w kontekście ustaleń Sadu II instancji polegających na tym, że nie jest on władny dokonywać <<rozważania ważności uchwał>> miało zasadniczy wpływ na treść orzeczenia albowiem doprowadziło do wydania wyroku bez rozstrzygnięcia przez sąd cywilny, czy uchwała nakładająca obowiązek zapłacenia tzw. pierwszej składki izbowej jest ważna czy też nie, w sytuacji gdy Sąd II instancji doszedł do przekonania, że samodzielnie nie może dokonać tego ustalenia”,

14. „rażące naruszenie art. 8 k.p.k. poprzez brak rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przez Sąd Dyscyplinarny, co skutkowało błędnym przyjęciem, że uchwała, której naruszenie zarzuca się obwinionemu, jest ważna w świetle powszechnie obowiązujących przepisów”

15. „rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. poprzez nierozpoznanie zarzutu VII odwołania polegającego na zarzucie naruszenia art. 40 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze, poprzez niezwrócenie aktu oskarżenia celem wyłączenia oskarżyciela w osobie adw. D. S. w związku z faktem, że w/w poręczył za obwinionego zapłatę przedmiotowej składki i w związku z wystąpieniem w/w na posiedzeniu ORA zabezpieczonym protokołem z dnia 14 kwietnia 2010 roku, co miało zasadniczy wpływ na treść orzeczenie poprzez uznanie, że w/w nie podlega wyłączeniu i może wnieść akt oskarżenia jako poręczający zapłatę składki korporacyjnej”.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie obwinionego od zarzucanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Najdalej idącym zarzutem sformułowanym w kasacji jest stwierdzenie, że zaskarżone orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 3

grudnia 2011 r. w sposób rażąco narusza prawo materialne, a w szczególności art. 42 ust. 1 Konstytucji RP, art. 1 § 1 k.k. w związku z § 65 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, poprzez błędne przyjęcie, że użyty w tym ostatnim przepisie termin „składki korporacyjnej” mieści w sobie także obowiązek uiszczenia tzw. „pierwszej składki izbowej” wynikający z uchwały Zgromadzenia Adwokatów Izby Adwokackiej z dnia 30 czerwca 2007 r. oraz z dnia 21 czerwca 2008 r. Zdaniem skarżącego - jak wynika z uzasadnienia kasacji - obowiązek uiszczenia tzw. pierwszej składki izbowej, którego naruszenie stanowiło podstawę przypisanej skarżącemu odpowiedzialności dyscyplinarnej, nie miał podstawy prawnej, bowiem Izba Adwokacka nie posiadała ustawowej kompetencji do wydania uchwały zobowiązującej członków Izby do uiszczenia tego typu świadczenia majątkowego.

Zgodnie z art. 80 Prawa o adwokaturze, adwokaci podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej w szczególności „za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godności zawodu bądź za naruszenie swych obowiązków zawodowych”. Jak wynika z treści orzeczeń organów dyscyplinarnych, skarżącemu zarzucono naruszenie § 65 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Zgodnie z tą regulacją, „zawinione niepłacenie składki korporacyjnej stanowi poważne naruszenie zasad etyki zawodowej”. Termin „składka korporacyjna” nie jest bliżej wyjaśniony w Zbiorze Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Nie występuje także na gruncie ustawy Prawo o adwokaturze. Artykuł 40 pkt 3 tej ustawy wspomina jedynie o uprawnieniu zgromadzenia izby adwokackiej do ustalenia wysokości „składek rocznych na potrzeby izby”, zaś art. 82 ust. 1 Prawa o adwokaturze „podstawowej składce izbowej” czyni punktem odniesienia dla określenia wysokości kary pieniężnej grożącej za przewinienie dyscyplinarne.

Z uwagi na fakt, że przynależność do samorządu adwokackiego ma charakter obligatoryjny dla osób, które chcą wykonywać zawód adwokata, wszelkie świadczenia pieniężne nakładane przez organy samorządu adwokackiego na członków tego samorządu, których niespełnienie jest obwarowane sankcjami dyscyplinarnymi, z sankcją pozbawienia prawa do wykonywania zawodu włącznie, musi mieć podstawę ustawową (art. 65 Konstytucji RP). Prawa majątkowe podlegają bowiem szczególnej ochronie konstytucyjnej (art. 64 Konstytucji RP), a nakładanie obowiązku spełniania określonych świadczeń majątkowych przez

organy samorządu zawodowego na członków tego samorządu nie jest w pełni dowolne w przypadku, gdy przynależność do korporacji zawodowej ma charakter obligatoryjny, zaś sam samorząd powołany jest z mocy ustawy w celu reprezentowania osób wykonujących zawód zaufania publicznego i sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem tego zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony (art. 17 ust. 1 Konstytucji RP). W szczególności konieczna jest wówczas wyraźna podstawa ustawowa przewidująca kompetencje dla organów samorządu zawodowego do ustanawiania takiego obowiązku.

Analiza ustawy- Prawo o adwokaturze prowadzi do wniosku, że jedyną podstawę uchwalania przez organy samorządu adwokackiego obligatoryjnych świadczeń o charakterze majątkowym na rzecz samorządu zawiera art. 40 pkt 3 tej ustawy, przewidujący możliwość ustalania „wysokości składek rocznych na potrzeby izby”. Pojęcie „składki rocznej” nie jest bliżej sprecyzowane, niemniej posługuje się ono kryterium interwału czasowego (rok), z którym jest związana obligatoryjna składka. W pojęciu tym nie mieszczą się więc świadczenia, których podstawą byłyby inne interwały czasowe, czy też w ogóle inne okoliczności. Oczywiście ustawa nie przesądza, w jaki sposób składka roczna ma być uiszczania. Nie przesądza też jej wysokości, rozkładania na miesięczne raty, czy możliwości jej różnicowania, np. w zależności od indywidualnego statusu majątkowego poszczególnych członków samorządu.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie w pełni podziela zapatrywanie prawne wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2006 r. (III ZS 2/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 58), w myśl którego „ustanowienie jednorazowych składek jedynie dla adwokatów, którzy rozpoczynają wymagającą istotnych nakładów finansowanych praktykę adwokacką, podważa istotę samorządności adwokackiej i łamie zasady równości członków tej korporacji zawodowej”, i w istocie rzeczy postrzega jest jako „pozaustawowy warunek uzyskania wpisu na listę adwokacką”, co „kłóci się (...) z zasadami i normami etyki adwokackiej”. Ostatecznie Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że organy samorządu adwokackiego „nie mogą (...) różnicować wysokości składek korporacyjnych w sposób sprzeczny z zasadami samorządności i równości wszystkich adwokatów, w szczególności w zależności od korporacyjnego stażu członkowskiego”.

Posłużenie się wskazanymi wyżej kryteriami uzasadniającymi obowiązek uiszczenia określonej składki powoduje, że traci ona charakter „składki rocznej”, o

której mówi art. 40 pkt 3 ustawy- Prawo o adwokaturze, a tym samym jej wprowadzenie na mocy uchwały organu samorządu adwokackiego pozbawione jest podstawy ustawowej .

Nie można jednocześnie przyjąć, by podstawą prawną uchwalania przez organy samorządu adwokackiego obowiązku uiszczenia przez członków izby świadczeń majątkowych w szerszym zakresie mógł stanowić art. 40 pkt 7 ustawy - Prawo o adwokaturze przewidujący kompetencję do podejmowania przez izby adwokackie „innych uchwał”. Fakt, że ustawodawca wyraźnym przepisem wprowadził uprawnienie do ustalania przez samorząd adwokacki „składek rocznych” wyklucza interpretację, w myśl której organy samorządu – powołując się na ogólną kompetencję do „podejmowania innych uchwał” mogłyby ustanawiać obowiązek dowolnych innych świadczeń majątkowych. Także konstytucyjna reguła, w myśl której nakładanie obowiązków o charakterze majątkowym wymaga wyraźnej podstawy ustawowej wyklucza możliwość uznania art. 40 pkt 7 ustawy- Prawo o adwokaturze za źródło normy kompetencyjnej do ustalania przez izbę adwokacką innego typu składek niż składki roczne. W tym zakresie Sąd Najwyższy podziela stanowisko Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, wyrażone w wyroku z dnia 15 lutego 2007 r. (sygn. akt VI SA/Wa 1516/06, LEX nr 317965), zgodnie z którym art. 40 pkt 7 ustawy- Prawo o adwokaturze jest ogólnym przepisem kompetencyjnym, z którego nie wynika uprawnienie do nakładania powinności majątkowych w postaci opłaty za wpis na listę adwokatów.

Uchwała Zgromadzenia Adwokatów Izby Adwokackiej z dnia 30 czerwca 2007 r. oraz z dnia 21 czerwca 2008 r., której naruszenie zarzucono skarżącemu, ustanawiała wymóg uiszczenia tzw. „pierwszej składki izbowej”. Składka ta miała być uiszczania za miesiąc, w którym dokonano wpisu na listę adwokacką i obowiązek jej uiszczenia był niezależny od obowiązku uiszczenia składki rocznej. Tak skonstruowana składka, jako obowiązkowe świadczenie majątkowe na rzecz samorządu adwokackiego w żadnym przypadku nie spełnia cech „składki rocznej”, o której mowa w art. 40 pkt 3 ustawy- Prawo o adwokaturze. W istocie miała ona charakter ukrytej opłaty za wpis na listę adwokatów. Brak jest więc ustawowej podstawy do ustanowienia obowiązku uiszczenia takiego świadczenia przez członków izby adwokackiej.

Samorząd adwokacki, jak każdy inny samorząd zawodowy, uprawniony jest do podejmowania uchwał o charakterze normatywnym adresowanych do członków

tego samorządu i regulujących różne aspekty wykonywania czynności zawodowych. O ile jednak uchwały takie miałyby nakładać obowiązki dokonywania określonych świadczeń majątkowych, konieczna jest do tego wyraźna podstawa kompetencyjna zawarta w ustawie. Naruszenie uchwał wydanych bez takiej wyraźnej podstawy kompetencyjnej, nie może stanowić z kolei podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej. Należy zwrócić uwagę na fakt, że podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów nie jest samo formalne naruszenie reguł zawartych w Zbiorze Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, ale takie postępowanie, które jest sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godności zawodu, bądź stanowi naruszenie obowiązków zawodowych (art. 80 ust. 1 ustawy- Prawo o adwokaturze). Trudno dopatrzeć się naruszenia zasad etyki lub godności zawodu w odmowie spełnienia obowiązku, do ustanowienia którego izba adwokacka nie miała nawet formalnej kompetencji. Odmowa taka nie stanowiła także naruszenia prawa.

Sąd Najwyższy rozpoznając kasację od orzeczeń organów orzekających w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów jest związany – tak jak w każdej innej sprawie – wyłącznie Konstytucją i ustawą. Związanie to dotyczy nie tylko określenia samego zakresu odpowiedzialności, ale także jej przesłanek. Paragraf 65 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, którego naruszenie zarzucono skarżącemu, ma w istocie charakter odsyłający, uznaje bowiem za poważne naruszenie zasad etyki adwokackiej „zawinione niezapłacenie składki korporacyjnej”. Przepis ten nie stanowi formalnego źródła obowiązku zapłacenia takiej składki, bowiem obowiązek taki wynika z odpowiednich uchwał organów samorządu adwokackiego. Uchwały te, jeżeli jednak mają posiadać charakter wiążący, muszą mieścić się w zakresie kompetencji władczych przyznanych samorządowi adwokackiemu przez przepis ustawy. Obowiązek uiszczenia składki „korporacyjnej” wynikający z uchwały izby adwokackiej wydanej bez formalnej podstawy ustawowej, nie może stanowić punktu odniesienia dla sądu oceniającego zasadność pociągnięcia konkretnego adwokata do odpowiedzialności dyscyplinarnej za niezapłacenie takiej składki. Mając na względzie wspomniane wcześniej związanie Sądu Najwyższego wyłącznie Konstytucją i ustawą, nie jest możliwe utrzymanie w mocy orzeczenia o nałożeniu kary dyscyplinarnej, mającej przecież charakter sankcji publicznoprawnej, za zachowanie naruszające obowiązek ustanowiony przez organy samorządu adwokackiego bez formalnej

podstawy ustawowej, w sytuacji, gdy ze względu na charakter tego obowiązku (świadczenie majątkowe) podstawa taka była bezwzględnie wymagana.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, należało uznać za zasadny zarzut naruszenia prawa materialnego podniesiony w skardze kasacyjnej. Czyniło to zbędnym rozważanie pozostałych zarzutów o charakterze procesowym, bowiem ustalenie, że zaniechanie zapłacenia tzw. „pierwszej składki izbowej”, nie mogło stanowić podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej, w sposób konieczny musiało skutkować uchynieniem zaskarżonych orzeczeń sądów dyscyplinarnych i uniewinnieniem adwokata T. Z.

Mając to wszystko za uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.